

Vaardigheid: Samen leren

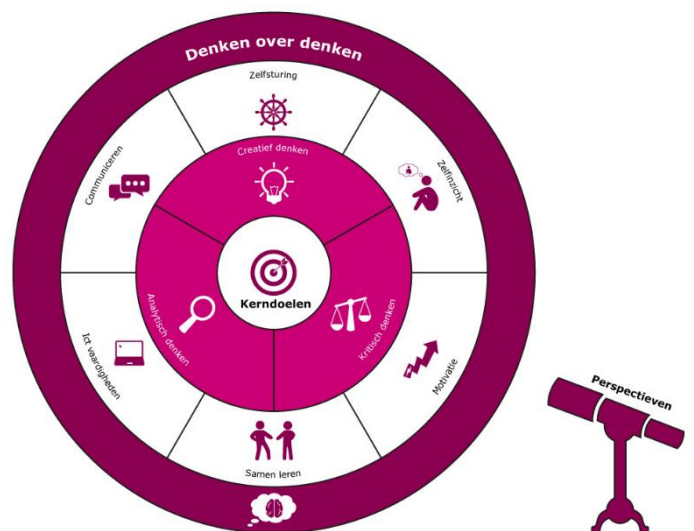

Inhoud

Kader voor ontwikkeling	1
Toelichting en theorie	2
Pedagogische vaardigheden	2
Randvoorwaarden.....	2
Aanpak	2
Algemeen	2
Suggesties voor aanpak.....	3
Leestips voor de leerkracht	4

KADER VOOR ONTWIKKELING

Alle leerlingen hebben in aanleg veel talenten op allerlei gebieden. Dit geldt ook voor hoogbegaafde leerlingen. Talent alleen is echter niet genoeg. Het moet ook ontwikkeld worden. Alleen kennis opnemen is daarvoor niet voldoende. Minstens zo belangrijk is het aanleren van vaardigheden, zodat leerlingen zelf tools in handen hebben om hun leerproces vorm te geven en uiteindelijk hun weg te vinden in de maatschappij van de 21^e eeuw. Een brede ontwikkeling is belangrijk. Om die te stimuleren binnen het onderwijs heeft het SLO het Kader voor ontwikkeling opgesteld. Het model voor dit kader zie je hiernaast. Dit is opgebouwd vanuit de kern: de kerndoelen. Van daaruit wordt de inhoud van de leerstof vormgegeven. De manier waarop kinderen met deze leerstof aan de slag gaan, komt terug in de cirkels daaromheen. De eerste (roze) cirkel geeft weer op welke manieren kinderen over de leerstof na kunnen denken: dit zijn de denkvaardigheden. Alle manieren zijn daarin even belangrijk. Vervolgens geven de onderdelen uit de witte cirkel weer welke vaardigheden leerlingen nodig hebben om optimaal te kunnen leren en later in de maatschappij te kunnen leven. Bij elke (denk)vaardigheid horen doelen die als leerlijn in ParnasSys zijn ingevoerd. Deze doelen gelden voor alle bouwen en zijn daarom identiek ingevoerd voor de onderbouw, middenbouw en de bovenbouw, met per doel de afkorting OB, MB en BB ervoor. Het is een bewuste keuze om dezelfde doelen per bouw in te voeren. De **manier** waarop en de mate waarin een leerling het doel beheerst is per bouw namelijk anders. Per leerlijn is er een handelingssuggestie zoals deze toegevoegd, met daarin suggesties voor de leerkracht om de brede ontwikkeling bij de leerlingen te kunnen stimuleren.

slo | Informatiepunt Onderwijs & Talentontwikkeling

www.talentstimuleren.nl

TOELICHTING EN THEORIE

Bij de vaardigheid Samen leren gaat het om het doelgericht samenwerken met anderen. Leerlingen leren om samen hun doel te bereiken en zich in te zetten voor een goede onderlinge sfeer. Aan wat de leerlingen samen tot stand brengen, levert iedereen een bijdrage. Leerlingen leren om elkaar te respecteren, maar tegelijk zichzelf te blijven. Bij goed samenwerken hoort ook het verdelen van taken en rollen en het helpen van elkaar.

PEDAGOGISCHE VAARDIGHEDEN

Laat als leerkracht in je doen en laten zien dat je zelf de vaardigheden van samen leren oefent en dit bij leerlingen aanmoedigt. Concreet kun je dat op de volgende manieren doen:

- Bied regelmatig opdrachten aan waarbij leerlingen moeten samenwerken. Zorg dat voor de leerlingen duidelijk is wat ze samen moeten realiseren. Geef ze ook de ruimte problemen samen op te lossen en er samen uit te komen.
- Geef als collega's het goede voorbeeld wat betreft samenwerken. Praat positief over elkaar, ook richting de leerlingen. Steun elkaar en val elkaar nooit af in het bijzijn van leerlingen.
- Stimuleer leerlingen om anderen te helpen en hulp te ontvangen van anderen. Benoem wat je verwachtingen hierin zijn en complimenteer kinderen die dit laten zien. Benoem op zulke momenten ook duidelijk wat je concreet goed vindt en welk effect dat heeft (Ik zag dat hij de gum van zijn buurman even opraapte van de grond. Daardoor kon de ander gelijk verder werken. De ander bedankte zijn buurman ook eventjes. Fijn!).

RANDVOORWAARDEN

Klassenmanagement

Zorg dat voor de leerlingen duidelijk is hoe het samenwerken georganiseerd is. Denk aan dingen als: met wie moeten ze samenwerken? Waar mogen ze samenwerken? Mogen ze overleggen? Wanneer moet het af zijn? Enz.

Samenwerken met ontwikkelingsgelijken

Bedenk dat leren samenwerken voor hoogbegaafde leerlingen niet makkelijk is in de gewone groep. Het is immers niet leuk als jouw idee gewoon het beste is, maar niet uitgevoerd gaat worden. Hoogbegaafde leerlingen hebben vaak een goed idee! In een groep ontwikkelingsgelijken is dat vaker anders: daar kunnen meerdere goede invalshoeken genoemd worden, waarbij het echt een kwestie van samen werken en leren kan worden.

AANPAK

ALGEMEEN

Samenwerkingsvaardigheden oefenen door opdrachten en vragen:

- Geef leerlingen gelegenheid om samen te werken aan een opdracht. Let daarbij op het volgende:
 - Zorg dat het doel (eindproduct) van de opdracht helder is.
 - Geef leerlingen eerst de tijd om samen een plan en een taakverdeling te maken, voor ze van start gaan met daarin duidelijk beschreven wie wat wanneer gaat doen. Je kunt ze vragen dit plan aan je te laten zien voor ze verder gaan.
 - Vraag leerlingen bij strubbelingen of meningsverschillen tijdens het samenwerken eens het perspectief van een ander in te nemen. *Wat zal de rest van je groepje hiervan vinden?*

- Reflecteer niet alleen op het eindproduct, maar ook op het samenwerkingsproces. Stel bijvoorbeeld de volgende vragen:
 - Waar waren jullie het snel over eens? Hoe kwamen jullie daarachter?
 - Waarover verschilden jullie van mening? Hoe hebben jullie dat opgelost?
 - Wie heeft wat aan de opdracht gedaan en waarom kozen jullie voor deze verdeling?
 - Hoe hebben jullie elkaar geholpen en gesteund?
 - Hoe kon jij zien dat de ander hulp nodig had? Wat vond de ander van jouw hulp?
 - Wat doe je als je teleurgesteld bent over het resultaat, omdat je moest samenwerken en misschien een beter resultaat had kunnen neerzetten, als je alleen had gewerkt? Wat is dan toch de waarde van samenwerken?

Acadin

Op www.acadin.nl vind je een digitale leeromgeving voor talentvolle leerlingen (25% best presterende leerlingen, inclusief hoogbegaafde leerlingen). Acadin helpt leerkrachten deze kinderen te prikkelen met leerstof waar ze hun tanden in kunnen zetten, maar ook met korte opdrachten voor de laatste 10 minuten van de les. De doelen van deze lessen zijn gekoppeld aan dezelfde doelen als de leerlijnen van het kader voor ontwikkeling.

SUGGESTIES VOOR AANPAK

Nadoen door te luisteren (groep 1-4)

Bij deze opdracht maakt één kind een gebouw van blokjes en vertelt aan de ander hoe het gebouw eruitziet. De andere leerling luistert en probeert het gebouw aan de hand van wat hij hoort na te maken.

Het werkt als volgt:

- Maak tweetallen. Laat de tweetallen tegenover elkaar gaan zitten, ze mogen elkaar kunnen zien, maar wat de ander maakt, mogen ze juist niet zien. Zorg dus voor een afscheiding, bijvoorbeeld een kartonnen doos ertussen o.i.d.
- Eén van de twee begint met het bouwen van een gebouw van blokjes. Je kunt eisen stellen aan de hoeveelheid blokjes die ze moeten gebruiken. Hoe meer blokjes, hoe moeilijker.
- Tijdens het bouwen beschrijft de leerling aan de ander wat hij aan het doen is. Bijvoorbeeld: 'ik leg nu 2 blokjes op elkaar.'
- De ander luistert goed en probeert precies te doen wat de ander zegt.
- Als de beide gebouwen af zijn, gaan de leerlingen hun bouwwerken vergelijken: wat is er hetzelfde, wat is er anders?
- Bespreek hoe het komt dat sommige dingen goed zijn gegaan. Benoem daarin de twee rollen, wat heeft de verteller goed gedaan en wat heeft de luisteraar goed gedaan? Hoe hebben ze het dus samen goed gedaan?

Rollen toebedelen bij een samenwerkingsopdracht (groep 3-8)

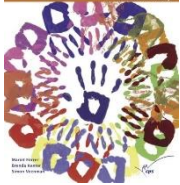
Bij een gezamenlijke opdracht is het soms lastig om in te schatten welk groepslid waar verantwoordelijk voor is. Door ieder groepslid van tevoren een rol te geven, is het voor leerlingen duidelijker wat er van hen verwacht wordt. Je kunt bijvoorbeeld denken aan de volgende rollen:

- materiaalmeester: iemand die voor de materialen zorgt, ze weer opruimt etc.
- gespreksleider: degene die de opdracht voorleest en er voor zorgt dat iedereen aan het woord komt.
- tijdsbewaker: degene die de tijd in de gaten houdt.
- verslaglegger: degene die kort opschrijft wat de groepsleden zeggen.

Het hangt natuurlijk van de opdracht af welke rollen nodig zijn. Zorg ervoor dat elke leerling een rol heeft en reflecteer ook op hoe de leerling zijn rol heeft uitgevoerd. De leerlingen kunnen na verloop van tijd ook zelf de rollen binnen hun groepje verdelen.

LEESTIPS VOOR DE LEERKRACHT

Coöperatief leren

Boek 'Coöperatief leren in het basisonderwijs' / auteurs: Marriët Forrer, Brenda Kenter en Simon Veenman / ISBN: 9789065084491 / Prijs: 69,95 EURO

In dit boek kun je lezen wat de voordelen zijn van samenwerkend leren. Het geeft ook veel praktische tips over hoe je het toe kunt passen in de les. De ideeën voor coöperatieve werkvormen zijn direct uitvoerbaar in je klas.